

Sygn. akt VI U 569/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 sierpnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Maciej Flinik

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Marta Walińska

po rozpoznaniu w dniu 3 sierpnia 2022 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: R. Z.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

z dnia 5 lipca 2017 r., znak: (...)

w sprawie: R. Z.

przeciwko: Dyrektorowi Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

1/ zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 5 lipca 2017r. w ten sposób, że zobowiązuje Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. do przeliczenia od dnia 1 października 2017r. emerytury ubezpieczonego R. Z. z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 723);

2/ zasądza od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sędzia Maciej Flinik

Sygn akt VI U 569/22

UZASADNIENIE

Zaskarżonymi decyzjami z dnia 5 lipca 2017r. Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ponownie ustalił wysokość emerytury policyjnej R. Z. od dnia 1 października 2017r. Świadczenie zostało obniżone do kwoty: 2069, 02 zł brutto - emerytura policyjna. Jako podstawa wydania decyzji zostały wskazane przepis art. 15 b w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016/708 z późn.

zm.) oraz otrzymana z IPN informacja Nr (...) z dnia 28 lutego 2017 r. o przebiegu służby, z której wynika, że wysługa ubezpieczonego obejmuje także okres określony w art. 13b ustawy liczony po 0,0% - 16 maja 1982 r. do 15 grudnia 1989r.

Od decyzji odwołanie złożył R. Z. zaskarżając decyzję w całości.

Zaskarżonej decyzji zarzucił :

a/ naruszenie przepisów prawa materialnego to jest art. 2 Konstytucji RP polegające na arbitralnym obniżeniu przysługującego mu świadczenia emerytalnego co narusza zasadę ochrony prawa nabytych i zasadę sprawiedliwości społecznej, a także zasadę zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa oraz niedziałania prawa wstecz, wynikających z demokratycznego państwa prawnego

b/ naruszenie przepisów prawa materialnego t. art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust 3 Konstytucji RP polegające na arbitralnym obniżeniu przysługujących mu świadczeń – emerytalnego i rentowego , co stanowi nieproporcjonalne i nieuzasadnione naruszenie przysługującego mu prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego

c/ naruszenie przepisów prawa materialnego to jest art. 30 oraz 47 Konstytucji RP w zw. z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności polegające na naruszeniu jej godności , prawa do ochrony czci, imienia prawa do prywatności i do poszanowania życia rodzinnego poprzez przyjęcie, że jego służba w okresie przed 31 lipca 1990 r. stanowiła służbę na rzecz totalitarnego Państwa , a tym samym przypisanie mu - w akcie prawnym rangi ustawy – winy za działania związane z naruszeniami prawa człowieka, których dopuszczali się niektórzy funkcjonariusze organów organów bezpieczeństwa PRL , a do których w żaden sposób się nie przyczynił

d/ naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i 2 oraz adt. 67 ust. 1 Konstytucji RP w zw z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowiek i Podstawowych Wolności polegające na nieuzasadnionym , dyskryminującym zróżnicowaniu jego uprawnień o charakterze majątkowym wynikających ze służby po roku 1990 i obniżeniu jego świadczeń emerytalnych należnych mu z tytułu tej służby w stosunku do osób, które nie pełniły w okresie PRL służby w sposób naruszający zasadę równości wobec prawa

e/ naruszenie przepisów prawa materialnego to jest art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 2 Konwencji o Ochronie ... polegające na zastosowaniu represji bez wykazania winy indywidualnej, zastąpienie w tym zakresie władzy sądowniczej władzą ustawodawczą i odwróceniu w ten sposób zasady domniemania niewinności przez uznanie wszystkich funkcjonariuszy będących w służbie przed 31 lipca 1990 r. za winnych działań zasługujących na penalizację

f/ naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 1 protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie polegające na arbitralnym naruszeniu jego osobistych praw majątkowych i prawa do poszanowania mienia , które podlega równej dla wszytych ochronie , na skutek nieproporcjonalnego naruszenia jego prawa do zabezpieczenia społecznego , co stanowi przejaw nieuzasadnionej represji ekonomicznej.

W uzasadnieniu opisał przebieg swojej wieloletniej służby w Policji (począwszy od służby w (...) w P.) . Wskazał, że zaskarżoną decyzją przyjęto za wskazany okres służby 0 % podstawy wymiaru świadczenia , ustalając wysokość świadczenia emerytalnego przysługującego ubezpieczonemu na kwotę 2069, 02 zł brutto .

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od odwołującego się na rzecz organu emerytalno – rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych W uzasadnieniu wskazał, iż zaskarżona decyzja wydana została na podstawie art. 15 c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji ... Wysokość świadczeń została ustalona na podstawie uzyskanej z IPN informacji nr (...)z dnia 28 lutego 2017 r. o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa , o której mowa w art.

13 b przywołanej ustawy . W myśl art. 13 ust. 5 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji... informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby wystawionym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy. Zmiany takiej informacji może dokonać IPN – dla pozwanego jest ona wiążąca.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje :

Odwołujący się R. Z. w okresie od 29 kwietnia 1980 r. do 15 lipca 1980 r. odbywał służbę wojskową w Wojskach (...). Od 16 lipca 1980 r. do 15 maja 1982 r. odbywał służbę zastępczą w (...) w P.. W okresie od 16 maja 1982 r. do 15 grudnia 1989 r. pełnił służbę w Komendzie (...) jako wywiadowca. Zajmował się obserwacją osób. Zlecenia na dokonywanie obserwacji przekazywane były przez kierownika sekcji - odwołujący otrzymywał pseudonim, opis figuranta, niekiedy zdjęcie. W zleceniu nie precyzowano czego dotyczy sprawa, do której prowadzona jest obserwacja. Z obserwacji sporządzona niekiedy materiał fotograficzny. W/w- ny nie podlegał weryfikacji - cały Wydział (...) został włączony w struktury (...). Odwołujący pełnił służbę w tym wydziale w okresie od 16 grudnia 1989 r. do 15 lutego 2008 r. . Zaskarżoną decyzją z 5 lipca 2017 r. obniżono świadczenie odwołującego się - za okres służby w (...) (lata 1982 – 1989) w oparciu o art. 15 c przyjęto 0 % podstawy wymiaru. W rezultacie ustalono wysokość przysługującego mu świadczenia na poziomie 58,93 % podstawy wymiaru – 3820,20 zł. Jednocześnie wyliczone w ten sposób świadczenie ze wskazanej kwoty obniżono do kwoty 2069,02 zł to jest przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS (świadczenie z 4200 zł netto zostało obniżone do około 1800 zł netto.).

/ dowód : zaskarżona decyzja w aktach ZER , akta osobowe w/w- nego – płyta CD k. 34, zeznania odwołującego się – zapis AV 80 akt sprawy /

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o zgromadzoną dokumentację dotyczącą świadczeń przysługujących odwołującemu się , której autentyczność i wiarygodność nie budzi wątpliwości , jego akta osobowe oraz korespondujące z nimi zeznania samego zainteresowanego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Oś sporu między stronami stanowi możliwość uznania służby odwołującego się R. Z. w okresie od 16 maja 1982 r. do 15 grudnia 1989 r. za wykonywaną na rzecz państwa totalitarnego, a tym samym zastosowania do niej przepisu art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (dalej: Ustawa z 2016 r.). Na wstępie należy zauważyć, że ustawą z 2016 r., która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2017 r., wprowadzono nową regulację dotyczącą wysokości świadczeń funkcjonariuszy – przepis art. 13b, w którym ustalono katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba w latach od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz państwa totalitarnego. Równocześnie, wprowadzono także nowe zasady ustalania emerytury dla osób pełniących funkcję na rzecz państwa totalitarnego. I tak, w art. 15c ust. 1 ustalono, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru – za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b oraz 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Sąd Okręgowy dokonał oceny wpływu pytania prawnego zadanego Trybunałowi Konstytucyjnemu w przedmiocie zgodności z konstytucją ustawy z 2016 r. na tok niniejszego postępowania. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 24 stycznia 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XIII U 326/18 wystąpił do TK z pytaniem, czy:

a. art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy z dnia

18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia

16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w związku z art. 2 ustawy z dnia

16 grudnia 2016 r. są zgodne z art. 2, art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - z uwagi na ukształtowanie regulacji ustawowej w sposób ograniczający wysokość emerytury i renty mimo odpowiedniego okresu służby, w zakresie w jakim dokonano tą regulacją naruszenia zasady ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa prawa i stanowionego przez niego prawa, niedziałania prawa wstecz, powodującego nierówne traktowanie części funkcjonariuszy w porównaniu z tymi, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po dniu 11 września 1989 r., skutkując ich dyskryminacją;

b. art. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin są zgodne z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120, art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi na sposób i tryb uchwalenia zaskarżonych przepisów oraz wątpliwości, czy spełnione zostały merytoryczne przesłanki do ich uchwalenia. Powyższe pytanie zostało przyjęte do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny i oznaczone sygnaturą P 4/18.

Pomimo upływu trzech lat, Trybunał Konstytucyjny nie rozstrzygnął jednak tej kwestii.

W ocenie Sądu w tej sytuacji można było dokonać interpretacji zakwestionowanych przez odwołującego przepisów prawa w zgodzie z konstytucyjnymi zasadami. Właśnie taką wykładnię przepisu art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji zaprezentował Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 16 września 2020 r. w sprawie III UZP 1/20 (LEX nr 3051750). Sąd Najwyższy wskazał w tej uchwale, iż już we wcześniejszym postanowieniu z 9 grudnia 2011 r., II UZP 10/11 (OSNP 2012 Nr 23-24, poz. 298) – na kanwie przepisów poprzedniej ustawy dezubekizacyjnej - wyraził pogląd, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięi Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięi Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu - do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów. Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2018 r. (I OSK 2848/17, LEX nr 2445886) również wskazał, że informacja o przebiegu służby nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej (władczym rozstrzygnięciem). Konstrukcja informacji IPN pozbawia funkcjonariuszy możliwości składania środków dowodowych, dotyczących przebiegu i charakteru ich służby i przede wszystkim możliwości podważenia i zażądania weryfikacji ustaleń przyjętych przez IPN. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. (K 6/09, OTK-A 2010 roku Nr 2, poz. 15) wyjaśnił, że kontrola informacji o przebiegu służby wydawanej przez IPN, została połączona z prawem zaskarżenia decyzji organu emerytalnego, a w konsekwencji z prawem do rozpoznania istoty sprawy przez sąd powszechny. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 13a ust. 6 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji nie narusza zakazu zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw, wyrażonego w art. 77 ust. 2 Konstytucji

RP. Informacja o przebiegu służby nie jest więc władczym przejawem woli organu administracji publicznej (władczym rozstrzygnięciem), lecz jest oświadczeniem wiedzy i nie rozstrzyga konkretnej sprawy administracyjnej w stosunku do konkretnej osoby fizycznej. Wskazana czynność ma charakter stricte informacyjny i stanowi jedynie urzędowe potwierdzenie określonych faktów, zamieszczonych w aktach osobowych funkcjonariusza, celem ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych. Władczym rozstrzygnięciem wobec skarżącego jest decyzja organu emerytalnego w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczenia emerytalnego i jego wysokości. Zatem dopiero decyzja organu emerytalnego podlega kontroli sądowej. Natomiast właściwym sądem dokonującym tej kontroli jest sąd powszechny, a ten, podczas rozpoznawania istoty sprawy, będzie uprawniony do weryfikacji informacji z IPN w postępowaniu dowodowym (tak również Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 stycznia 2012 r., K 36/09, OTK-A 2012 Nr 1, poz. 3).

Podkreślić trzeba, że sądy zwłaszcza w sprawach ubezpieczeniowych nie stosują szeregu ograniczeń dowodowych (art. 473 k.p.c.) i w przypadku badania dokumentu urzędowego w postaci informacji o przebiegu służby sąd może przeprowadzić każdy dowód, nawet zeznania strony, co miało miejsce w niniejszym przypadku. Oznacza to, że sądy powszechne nie są związane informacją o przebiegu służby i w przypadku zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do prowadzenia postępowania w konkretnym wypadku odnośnie długości okresu pełnienia służby, jej umiejscowienia w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska czy stopnia służbowego. Stąd też stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji).

Sąd Najwyższy w cytowanej uchwale wyjaśnił także, że w obecnym stanie prawnym za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia

22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. Sąd ten, po przeanalizowaniu pojęcia "służby" i pojęcia "na rzecz państwa totalitarnego" wskazał, iż służba „na rzecz państwa totalitarnego” nie musi być tożsama ze służbą pełnioną w okresie istnienia tego państwa i w ramach istniejących w tym państwie organów i instytucji. Nie każde bowiem nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie z zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację specyficznych – z punktu widzenia podstaw ustrojowych – zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego (zob. wyrok NSA z dnia 12 grudnia 2019 r., I OSK 1631/19, LEX nr 2771755; I OSK 1711/19, LEX nr 2771718; z dnia

13 grudnia 2019 r., I OSK1569/19, LEX nr 2799402 i I OSK 1464/19, LEX nr 2764720). Stąd pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” należy odkodować jako punkt wyjścia do analizy sytuacji prawnej indywidualnych świadczeniobiorców. Nie można podzielić poglądu, że sam fakt stwierdzenia pełnienia służby od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych instytucjach i formacjach jest wystarczający do uzyskania celu ustawy dezubekizacyjnej z 2016 roku, w tym także aby wykluczone zostało prawo do dowodzenia, iż służba pełniona w tym czasie nie była służbą na rzecz totalitarnego państwa, zwłaszcza gdy chodzi o osobę, której już raz obniżono świadczenie za samo jej pełnienie.

Sąd Najwyższy uznał, że zwrot „służba na rzecz” jest terminem kierunkowym, pozwalającym oceniać zjawisko z perspektywy interesu (korzyści) adresata działania (tu - państwa totalitarnego). Stąd zrównanie statusu osób - przez jednolite obniżenie świadczenia z zabezpieczenia społecznego - które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk

szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena działania jest zdecydowanie negatywna, z osobami, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji tego państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie nie może być dokonana za pomocą tych samych parametrów. Sąd Najwyższy podkreślił także, że art. 13c ustawy o zapatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji obala założenie, że każda służba od 1944 r. do 1990 r. była służbą na rzecz totalitarnego państwa, bowiem wyklucza z niej służbę, która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż w dniu

12 września 1989 r., bądź której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony. Uzupełnia to art. 13a ust. 4 w/w ustawy, który nakazuje by informacja o przebiegu służby zawierała dane na temat, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę czynnie wspierając osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Ponadto z art. 15c ust. 5 ustawy, która stanowiła podstawę obniżenia świadczeń ubezpieczonej wynika, że restrykcyjnego mechanizmu obliczania świadczenia nie stosuje się do osób, które udowodnią, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęły współpracę i czynnie wspierały osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Oznacza to, że przebieg służby funkcjonariusza ma znaczenie dla wysokości jego emerytury (renty). Jednocześnie sam akt weryfikacji nie stanowi rozstrzygającego czynnika, lecz okoliczność, której nie można pominąć przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy.

Sąd Najwyższy wskazał również, że prawo zabezpieczenia społecznego nie jest dziedziną, która ma za zadanie wprowadzać sankcje za działania niemające związku z wystąpieniem ryzyka ubezpieczeniowego i niewynikające z warunków nabycia prawa do świadczenia. Zbiorowe represje w stosunku do prawa do zabezpieczenia społecznego (polegające na istotnym obniżeniu emerytur wypracowanych w III RP) są dalej idące aniżeli represje i sankcje stosowane wobec funkcjonariuszy, którym udowodniono popełnienie przestępstwa w związku ze służbą i którzy zostali na tej podstawie skazani prawomocnymi wyrokami sądów, a więc niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa. Sąd Najwyższy dodał również, że z konstytucyjnej zasady *ne bis in idem* wynika, że zakaz podwójnego (wielokrotnego) karności musi być brany pod uwagę zarówno w wypadku zbiegu dwóch (kilku) kar kryminalnych w rozumieniu ustawowym, jak i w razie zbiegu sankcji określonych w przepisach karnych oraz sankcji przewidzianych w innych przepisach prawa publicznego (w tym w przepisach prawa administracyjnego), jeżeli przewidują one formy odpowiedzialności prawnej mające cechę represyjności (tak też Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 21 października 2015 r., P 32/12, OTK-A 2015 Nr 9, poz. 148). Chodzi o zagwarantowanie rzetelnej i sprawiedliwej procedury sądowej, o której mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji, co wiąże się z zakazem dwukrotnego stosowania sankcji, wobec tego samego podmiotu za ten sam czyn. Sąd Najwyższy podkreślił, że w tym zakresie chodzi o dwukrotną ocenę tego samego okresu pracy, który raz obligował do obniżenia emerytury przez przyjęcie wskaźnika 0,7% za każdy rok służby, a obecnie wskaźnika 0,0%. Tego rodzaju wtórna ingerencja nie niesie ze sobą żadnych nowych argumentów, bo za taki nie można uznać faktu, że poprzednia regulacja nie była pełna (zob. uzasadnienie projektu do ustawy nowelizującej). Nie odkryto nowych aspektów działań funkcjonariusza, czy też wręcz nie zastosowano metody indywidualnej oceny służby. Tego rodzaju operacja przybiera charakter represyjny i realizuje te same cele co poprzednio (odebranie ponownie praw niesłusznie nabytych przez zmniejszenie wskaźnika postawy wymiaru do zera), przez ten sam środek prawny a to może prowadzić do wniosku o naruszeniu zasady *ne bis in idem* (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia

21 października 2014 r., P 50/13, OTK-A 2014 Nr 9, poz. 103). Tego typu praktyka może stanowić o kolizji z konstytucyjnym wzorcem, standardem postępowania, skoro jednocześnie inne pola aktywności związane z represją nie zostały objęte ponownym zakresem regulacji.

Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że państwo jest uprawnione do rozliczeń z byłym reżimem, który w warunkach demokratycznych został skutecznie zdyskredytowany, zaś zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie. W każdym przypadku reguły i zasady tego rozliczenia nie mogą pozostawać w opozycji do gwarancji sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Sąd Okręgowy powyższe poglądy podziela w pełni i dokonując wykładni przepisu art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji zgodnie z zasadami wynikającymi z Konstytucji RP stwierdził, że informacja z IPN o przebiegu służby nie jest wiążąca dla sądu, a strona której w związku z taką informacją obniżono świadczenia musi mieć sposobność podważenia treści tej informacji, zaś kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Niewątpliwie podstawą ustalenia przez organ emerytalny spełnienia przez odwołującego się R. Z. kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” była wyłącznie informacja otrzymana z IPN, sporządzona na podstawie jego akt osobowych. IPN nie wskazał przy tym, aby był w posiadaniu dowodów świadczących o konkretnych przypadkach naruszenia przez niego podstawowych praw i wolności człowieka. Materiał zgromadzony w sprawie, zgodnie z wnioskami stron, dowód z zeznań odwołującego, a zwłaszcza dokumentacja zawarta na cyfrowej kopii akt osobowych przesłana przez IPN, nie zawiera żadnych informacji, które dałyby podstawę do ustalenia, że w okresach objętych informacją odwołujący dopuścił się czynów niegodziwych, przestępczych naruszając podstawowe prawa i wolności obywateli, pełniąc w ten sposób służbę na rzecz totalitarnego państwa. Odwołujący nie kwestionował, iż pracował w jednostce, którą uznano za jednostkę totalitarnego państwa, ale organ rentowy nie wykazał żadnej inicjatywy, która zmierzałaby do wykazania, że w tym konkretnym przypadku można stwierdzić, iż w spornych okresach odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w tym znaczeniu, że angażował się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękał obywateli, organizował i prowadził operacje, które w demokratycznym państwie prawa uznane byłyby za niedopuszczalne. Nie ma żadnych dowodów na to, aby określone czynności odwołującego zmierzały do nękania czy dyskryminowania społeczeństwa z powodów politycznych oraz światopoglądowych. Organ rentowy w niniejszej sprawie nie wykazał, aby odwołujący w okresie tej służby postępował w sposób niegodziwy, służąc tym samym na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu tego pojęcia wskazanym przez Sąd Najwyższy. Nie może zaś budzić wątpliwości, że zgodnie z ogólnymi regułami dowodowymi (art. 6 k.c.) kontryktoryjnego procesu cywilnego, obowiązek wykazania przesłanki umożliwiającej weryfikowanie świadczenia emerytalnego odwołującej (służba na rzecz totalitarnego państwa) obciążał pozwanego. Skoro w niniejszej sprawie nie zostały ujawnione żadne dowody świadczące o wykonywaniu przez odwołującego się czynności, które zmierzałyby do represjonowania społeczeństwa, czy organizowania funkcjonowania państwa w ten sposób, który naruszałby prawa człowieka, a organ emerytalny nie wykazał w inny sposób indywidualnej winy odwołującej, to nie można uznać, aby popełnił on czyny, które uzasadniałyby obniżenie jego świadczeń. Należy również zauważyć, iż fakt włączenia całego wydziału(...) w struktury tworzących się służb (Policji) potwierdza jedynie bardziej techniczny, aniżeli ideologiczny czy „merytoryczny” charakter służby odwołującego. Znacząco krótszego, aniżeli późniejszy okres służby w Policji okresu pełnienia służby w (...) nie można zakwalifikować jako służby na rzecz totalitarnego państwa. Stosując prokonstytucyjną wykładnię przepisu art. 13b ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, w niniejszej sprawie nie było więc podstaw do obniżenia wysokości wskaźnika policyjnej emerytury w/w- nego.

Mając na względzie fakt, iż organ rentowy nie udowodnił w procesie, aby odwołujący się uczestniczył w praktykach bezprawia, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji, pomijając faktycznie w niniejszej sprawie przepisy art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej. Pominięcie tych regulacji oznacza konieczność przeliczenia świadczeń odwołującego się według zasad uprzednio obowiązujących, od daty wskazanej w zaskarżonej decyzji, tj. od dnia 1 października 2017 r.

O kosztach procesu orzeczono stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 98 § 1 i § 3 Kodeksu postępowania cywilnego i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 z późn. zm.). Na zasądzone od pozwanego organu rentowego koszty zastępstwa prawnego poniesione przez odwołującego się złożyło się wynagrodzenie jego pełnomocnika procesowego ustalone według stawki minimalnej (180 zł).

Sędzia Maciej Flinik